

«Титанові хроніки»: війна закінчилася?

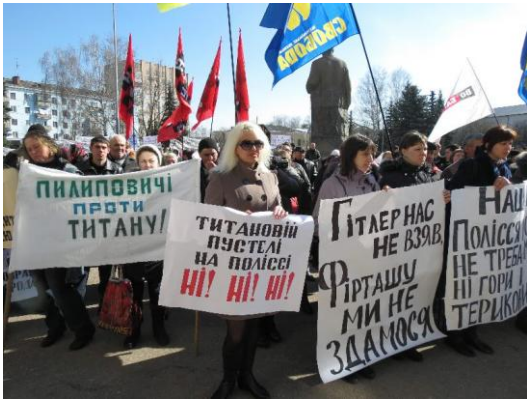
Поліщук С.

На Житомирщині триває «титанова війна», розпочата в червні 2012 року між двома умовними таборами: «економістами» та «екологами». Перші, до числа яких входить місцева владна верхівка, переконують, що понад усе прагнуть поліпшення матеріального добробуту населення шляхом підвищення економічних показників. Так, керівники області стверджували, що гірничодобувна галузь значною мірою сприяла економічному й соціальному розвитку області, а люди – у вигазі від ефективного використання надр. Саме ті люди, про яких так необачно висловився посадовець, у своїй переважній більшості й утворили інший умовний табір, адже ефекту вигазу вони не відчули, і їхні інтереси – це збереження природи, що означає збереження самого життя на Поліссі.

У ретроспективі «титанової війни» вже було чимало ключових подій: дивовижна сесія обласної ради, на якій з третьої спроби «протягнули» антиконституційне рішення: дозволити НАК «Надра України» видобувати титанові руди на території п'яти районів Житомирщини; обговорення, вимушене погодження місцевих влад, а потім – опір громадськості на місцях; круглі столи, зйомка фільму-свідчення «Титанові хроніки», спілкування з експертами, екологами, медиками, політиками, збирання підписів тисяч людей. Внаслідок «титанічної» боротьби громадського руху опору «Врятуємо Полісся» вдалося відстояти один з районів – Малинський, де знайшлися свідомі громадяни, які вчасно схаменулися, зібрали однодумців, відвоювали близько 300 га земель із 1000 га Злобицького родовища, чим відсунули кар'єри на два кілометри.

Усього кілька місяців війна не давала про себе знати, щоб, мабуть, з новою силою вибухнути знову. 26 жовтня, за два дні до парламентських виборів, на сайті Житомирської обласної ради з'явилися проекти рішень на наступну сесію, яка відбудеться 22 листопада. Координатор громадського руху опору «Врятуємо Полісся» Станіслав Гуменюк говорить: «На сесію виносяться 73 питання, 13 з них спрямовані на знищення Поліського краю, найстрашніше – під номером 19. У документі йдеться: «погодити дочірньому підприємству НАК «Надра України» «Житомирбудрозвідка» отримання спеціального дозволу на користування надрами з метою промислової розробки Торчинського родовища титанових руд на території Радомишльського, Черняхівського, Коростишівського районів загальною площею 6129 га».

Громадськість трьох згаданих районів, а також малинці, які, здобувши маленьку перемогу, не бажають залишати в біді земляків, нині спрямовують зусилля на подальшу боротьбу. Так, координатор руху опору Радомишльського району, інвалід першої групи Юрій Докиль розповідає: «Сільська рада села Чайківка, громаду якого я представляю, не дала згоду на розробку родовищ. Не розглядала відповідний проект рішення й сесія районної ради. Тому нам, перш за все, важливо знати: якою є юридична база для надання дозволу обласною радою. Ми хочемо знати всі тонкощі справи, для цього залучили юристів, хоч і звичайному селянину зрозуміло, що тут порушується цілий ряд положень українських і міжнародних законодавчих документів, серед яких – і ратифікована Україною в 1999 році Оргуська конвенція. В одному з її положень сказано: питання видобутку корисних копалин на території, що перевищує 25 га, підлягає громадському обговоренню. А нас ніхто не запитав».

Сільський голова Торчинської сільської ради Коростишівського району Ольга Фльорко висловлює переконання, що боротьба за справедливість має продовжитися, проте робити це складно через тиск влади з усіх боків. Жителі села Торчин, в якому й без того не найкраща екологічна ситуація через роботу гранітних кар'єрів (на двох вулицях висохли криниці), виявили бажання публічно заявити, що вони проти видобутку титанових руд на 1400 га своїй території. Для цього вони надіслали листи до газет «Житомирщина» та «Урядовий кур'єр», проте, як того й слід було очікувати, жодне з цих видань, фінансованих із бюджету, на листи не зреагувало. «Як тільки у Торчині почнеться розробка родовищ, це означатиме, що припиниться наше життя: зникне вода, будуть зносити хати, муситимемо забути, що таке свіже повітря», — каже Ольга Фльорко.

Побоювання місцевих громад підтверджують прогнози екологів. «Масове видобування корисних копалин, застосування навіть «екологічно чистої» технології обов'язково матиме негативні наслідки. Як свідчить досвід Іршанська, на рекультивованих землях може рости убогий сосновий ліс, але навряд чи колись відродиться землеробство. Як зазначає ООН, саме родючі ґрунти стають основним ресурсом цивілізації, яка переживає перенаселення та продовольчу кризу (щороку в світі від прямої дії голоду вмирає 4 млн осіб), — коментує директор лабораторії екосистемологічного моніторингу стану довкілля Житомирського державного університету імені Івана Франка Іван Хом'як. — Інша проблема — пилове забруднення та відвали пустої породи, особливо це небезпечно для нашої держави, де корупція не гарантує дотримання природоохоронного законодавства. Чи не найсерйознішою проблемою є

соціоекологічна. По-перше, руйнується традиційний устрій місцевого населення: для всіх не знайдеться місця на добувних та збагачувальних підприємствах, що поглибить зубожіння. По-друге, нас очікує негативна перспектива добувної промисловості: руда колись закінчиться, а ми матимемо тисячі безробітних посеред багатокілометрового кар'єру. По-третє, ми можемо втратити можливість брати участь у всесвітній програмі збалансованого розвитку. Світовий досвід підтвердив, що в економічному розвитку виграють ті країни, які продають кінцевий продукт, а не сировину. Сировинні придатки міжнародних корпорацій рано чи пізно перетворюються на клубок соціальних, економічних та екологічних проблем».

Чотирнадцята сесія обласної ради шостого скликання розпочалася 21 березня цього року після вимушеної перерви, продовжилася 9 квітня. У цей день під стінами обласної ради зібралося орієнтовно 300 мітингувальників. Вони вимагали відміни рішення щодо розробки в області титанових родовищ.

Продовження сесії очікувалося бурхливим. Перед початком засідання на майдані Корольова зібралися протестувальники з районів, де залягає титанова руда. Біля входу в приміщення облради та ОДА вони «посадили» на асфальті «картоплю», тим самим демонструючи, що нічого не виросте там, де добуватимуть ільменіт.

Тактика провладної більшості стала очевидною вже на початку другого пленарного засідання чотирнадцятої сесії. Голова обласної ради Запаловський запропонував відкласти розгляд питання про скасування дозволу на розробку титанового родовища і розглянути його на спеціальній позачерговій сесії наприкінці травня. Пропозицію гаряче підтримав губернатор Житомирської області С. М. Рижук. Він переконував, що навіть якщо дозвіл буде скасовано, таке рішення не матиме юридичної сили, бо воно буде суперечити постанові Конституційного суду України. «Давайте потерпимо. Дайте нам півтора місяця для того, щоб досконало вивчити проблему. І не тільки в розрізі одного титанового родовища, треба охопити всю гірничодобувну галузь області й тоді вирішувати остаточно».

Щоб зрозуміти суть пропозиції, слід знати постанову Конституційного суду, на яку посилався голова ОДА. Зміст її розтлумачили народні депутати Анжеліка Лабунська, Сергій Пашинський, Олександр Мирний, Геннадій Зубко. Річ у тім, що дозвіл на розробку надр не може бути скасований, якщо підприємець почав діяти: замовив проект, уклав угоди з підрядниками та ін. Тобто вже витратив якісь кошти.

Отож за півтора місяця відтермінування, запропонованого керівниками області, бізнесмен може укласти купу угод, і тоді спеціальна сесія в кінці травня втрачає всякий сенс – скасувати дозвіл справді буде неможливо.

Таким чином, якби умовно розділити всі ті питання, що розглядалися на продовженій сесії облради, в процентному співвідношенні за часом їх обговорення, то «титанова» проблема зайняла б мало не всі 90 відсотків.

Провладна більшість, а точніше її очільники, як ми вже знаємо, підготували свою «пропозицію»: перенести це питання аж на травень.

Мовляв, залучимо науковців до роз'яснення цього питання населенню, зберемо сходи людей та ін.

Звісна річ, більшість з провладного депутатства не захотіла скасувати оте своє торішнє, воістину ганебне рішення, яке було прийнято і без обговорення серед широких верств населення, і без відповідних економічно-соціальних розрахунків.

Після цього у сесійній залі завирували гарячі пристрасті. І не тільки в залі. І надворі, де зібралися сотні людей не лише з тих населених пунктів, де вже прийнято рішення про надання дозволу на розробку ільменітових руд, а й з тих регіонів, де збираються це зробити.

Дізнавшись, що провладна більшість не прислухається до думок людей і захищає інтереси мільярдера Фірташа, люди прагнули силоміць, через кордон охоронців прорватися до сесійної зали, розбили скло у вхідних дверях. І таки десятеро представників мітингуючих проникли до сесійної зали.

Тільки після того, як люди почали брати штурмом приміщення, де засідають депутати, Житомирська обласна сесія скасувала своє попереднє рішення «Про надання погодження ДП НАК «Надра України» «Житомирбуррозвідка» стосовно отримання спеціального дозволу на користування надрами». Рішення обласної ради розблокувало процес.

Після зборів громади депутати селищної ради на позачерговій сесії своїм рішенням одноголосно скасували попереднє рішення і тим самим не дозволили використовувати надра на їхній території. Кілька тижнів тому депутати Володарсько-Волинської селищної ради теж проголосували проти експлуатації надр на своїх землях.

Що ж, висновок напрашується один: нарешті наші люди починають осмислювати афоризм про те, що все зло на землі – від людської байдужості, і проявляють активність в обстоюванні своїх прав.

